

afbeeldingen –meestal allegorische voorstellingen– behoren duidelijk tot de volkskunst en zijn niet het werk van professionele kunst-schilders. Het zijn naïeve voorstellingen. Het is daarom altijd moeilijk een vlag of wimpel te dateren als er geen jaartal in de schildering is opgenomen. Een vlag die vroeg negentiende-eeuws aandoet, kan heel goed van zeer veel later dateren.

De meest afgebeelde allegorische figuren zijn Mercurius, Ceres, de Hoop en Neptunus. Mercurius is de god van de handel. Op zijn hoofd draagt hij een gevleugelde helm. In zijn ene hand heeft hij een staf waaromheen slangen kronkelen en die bekroond is door vleugels: de caduceus; in zijn andere hand houdt hij een geldzak. Mercurius wordt altijd staand afgebeeld, temidden van kisten, tonnen, balen, potten en dozen met opschriften en afkortingen die betrekking hebben op handelsproducten, zoals rappe (snuiftabak), tabak en sigaren. Vaak, maar niet altijd wordt hij vergezeld door een haan. De namen op de vlaggen –voluit, dan wel afgekort– verwijzen naar de schipper, de schenker of de vervaardiger van de vlag. Niet altijd zijn de namen direct te herleiden tot een herkenbare persoon. Een afkorting die regelmatig voorkomt, is die van NHM, de Nederlandsche Handel-Maatschappij, die in 1824 werd opgericht en die tot doel had de Nederlandse scheepvaart op Indië te stimuleren. Vooral bij Elbersvlaggen staat boven zo'n voorstelling vaak 'Koopvaart en Handel'. Bij de vlaggen van de firma Pijnappels zien we dit alleen bij de reeds genoemde vlag van Willem Wolff uit 1861 (bijlage nr 21).

Behalve Mercurius en Ceres, de godin van de

landbouw, wordt ook Neptunus regelmatig afgebeeld. Hij is een personificatie van de zeevaart en zit meestal in een door zeepaarden getrokken zegekar, zijn drietand in de hand. Eén vlag in de collectie van het MMR toont een Neptunusfiguur, maar wijkt verder van het gewone werk af. (bijlage nr 25). De vlag verbeeldt namelijk het vertrek van de Rotterdamse schutterij in 1830 en is deels vervaardigd naar een prent van de marineofficier en amateurtekenaar Q.M.R. Ver Huell (1787-1860).⁶³ (afb. 6) De onbeholpen weergave van het zeeschip *Willem II* op de voorgrond maakt een toeschrijving van deze vlag aan de firma Pijnappels onzeker. Een andere mogelijkheid is de vaker genoemde Christiaan Boom uit Almelo of de verder onbekende G.B.S., wiens initialen op een kistje staan.

Een figuur die ook regelmatig op beschilderde vlaggen voorkomt is de Hoop, gesymboliseerd door een bevallige dame, steunend op een anker. Zij is afgebeeld op één van de twee door Pijnappels gesigeneerde vlaggen in de collectie van het MMR. Met haar linker hand steunt zij op een anker, terwijl zij in de rechterhand een Mercuriusstaf draagt. Links van haar staan de gebruikelijke kisten en tonnen met op één daarvan het opschrift 'F:H: Pijnappels Rotterdam' (bijlage nr 23). (afb. 7) Op de wimpels zijn ook vaak aan de vluchtzijde over de gehele witte baan voorstellingen geschilderd. Vaak gaat het om voorstellingen met florale motieven, zoals druiventrossen, bloemenranken en vazen met bloemen. Soms loopt de wimpel uit in een beschilderde voorstelling aan de broekzijde, zoals bij de Horianswimpel.